

B. KOLPAKOV:

az OSzFSzK Statisztikai Hivatalának vezetője

A SZOVJETUNIO KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATALA KERÜLETI ÉS VÁROSI FELÜGYELŐSÉGEI MUNKÁJÁNAK TERVEZÉSE*

Az állami statisztikai szervek rendszerében a Szovjetunió Központi Statisztikai Hivatalának kerületi és városi felügyelőségei igen fontos szerepet töltenek be.

A kerületi és városi felügyelőségek kapcsolatot tartanak fenn az ipari vállalatokkal, építkezésekkel, kolhozokkal, gép- és traktorállomásokkal, állami gazdaságokkal, valamint a kerület, város különböző intézményeivel és szerveivel. A kerületi és a városi felügyelőségek tehát gyakorlati munkájukon keresztül a Szovjetunió Központi Statisztikai Hivatala egyéb szerveinél sokkal közelebbi kapcsolatban vannak az elsődleges szervek számvitelével és adatszolgáltatásával, amelyek minőségétől a statisztikai adatok hitelessége függ.

A Szovjetunió Központi Statisztikai Hivatalának kerületi és városi felügyelői a szövetséges és autonóm köztársaságok, határterületek és területek statisztikai hivatalainak szolgáltatnak anyagot. Azonkívül statisztikai anyagokat szolgáltatnak a kerületi, vagy városi vezető szervek részére, valamint megvitatásra javasolják a kerület (város) gazdasági és kulturális fejlesztésével kapcsolatos kérdéseket.

A szovjet állami statisztikai szervek szigorúan centralizáltak. A Szovjetunió Központi Statisztikai Hivatala felügyelői vezetik a számvitel és a statisztika ügyét a kerület, város területén; közvetlenül alá vannak rendelve a szövetséges és autonóm köztársaságok, határterületek és területek statisztikai hivatalai vezetőinek. A Szovjetunió Központi Statisztikai Hivatala felügyelői munkájuk tekintetében függetlenek a helyi szervektől.

A Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő Központi Statisztikai Hivatal munkáját meghatározott terv szerint végzi, melyet a párt irányelvi és a kormány rendeleteiben megjelölt feladatok szabnak meg.

A Szovjetunió Központi Statisztikai Hivatalának munkaterve pontosan meghatározza minden statisztikai munka végrehajtásának terjedelmét és időpontját. E terv teljesítése valamennyi állami statisztikai szerv legfontosabb kötelessége.

* *Vesznyik Sztatizisztiki*. 1952. 4. sz. 69—74. old. — A *Vesznyik Sztatizisztiki szerkesztőségének* megjegyzése: A szerkesztői kollégium Kolpakov elvtársnak az O. Sz. F. Sz. K. Statisztikai Hivatala vezetőjének cikkével a kerületi és városi felügyelőségek munkájának tervezési kérdéseivel kapcsolatos vita eredményeit öhajtja összegezni a „*Vesznyik Sztatizisztiki*” hasábjain. A Szovjetunió Központi Statisztikai Hivatalának a cikkben kifejtett utasításai, melyek a kerületi és városi felügyelőségek, valamint a körzeti felügyelőik munkatervezésének megjavítására irányulnak, gyakorlatilag megoldják a statisztikai munka tervezésének azon kérdéseit, amelyeket a Központi Statisztikai Hivatal helyi szerveinek munkatársai a „*Vesznyik Sztatizisztiki*” hasábjain felvetettek.

A Szovjetunió Központi Statisztikai Hivatala statisztikai munkaterve a területek, határterületek és köztársaságok statisztikai hivatalainak, valamint a kerületi és városi felügyelőknek megadja a centralizált munkák pontos, időbeni rendjét. Emellett a Központi Statisztikai Hivatal munkaterve az állami statisztika helyi szervei előtt álló feladatokkal kapcsolatos helyszínen elvégzendő munkák részére megfelelő időtartalmakat biztosít.

A Szovjetunió Központi Statisztikai Hivatalának munkatervét évenként állítják össze. E terv alapján a köztársaságok, határterületek és területek statisztikai hivatalai negyedévi, a kerületi és városi felügyelőségek pedig havi terveket dolgoznak ki.

A Központi Statisztikai Hivatal kerületi és városi felügyelőségei munkájának helyes megszervezése rendkívül fontos szerepet játszik a statisztikai munka megjavításában, a statisztikai adatok elemzésében, és a főhatósági adatszolgáltatás megbízhatóságának ellenőrzésében. A helyes tervezés nagymértékben emeli a felügyelőségek munkájának általános színvonalát.

Ennek ellenére a Szovjetunió Központi Statisztikai Hivatala kerületi és városi felügyelőségeinek, valamint körzeti felügyelőinek munkatervezésében komoly hiányosságok vannak, amelyek akadályozzák a munkák pontos megszervezését. A területek, határterületek és autonóm köztársaságok statisztikai hivatalai a kerületi és városi felügyelők munkaterveinek összeállításakor gyakran nem veszik figyelembe, hogy a felügyelőknek a hó első dekádjában nagyon sok munkájuk van, és éppen erre az időre bízzák meg őket különféle kiegészítő feladatok elvégzésével. A nyári hónapokban, amikor a felügyelők olyan fontos munkákkal vannak elfoglalva, mint pl. a mezőgazdasági statisztikai munkák, olyan feladatok elvégzésére is kapnak utasítást, amelyeket más időszakban is sikerrel lehetne teljesíteni. Természetesen a tervezés ilyen módszere nem segíti elő a Szovjetunió Központi Statisztikai Hivatala felügyelői munkájának minőségi emelkedését és komoly nehézségeket támaszt a központi tervben megszabott feladatok időben történő teljesítése terén.

A Szovjetunió Központi Statisztikai Hivatala kerületi és városi felügyelőségei munkájának tervezésével kapcsolatos kérdések a „Vesztnyik Sztyatisztyiki” hasábjain már megvitatásra kerültek. A tapasztalatcsereből kitűnt, hogy a statisztikai munka tervezése, a jelenlegi gyakorlat szerint, a különböző helyeken különféleképpen folyik. Egyes statisztikai hivatalok a Szovjetunió Központi Statisztikai Hivatala kerületi és városi felügyelőségei számára éves statisztikai munkatervet, a hivatalos adatszolgáltatás ellenőrzését és a statisztikai anyag elemzését illetően pedig negyedévi terveket dolgoznak ki. Más statisztikai hivatalok negyedévi terveket dolgoznak ki, azonban nem bontják azokat hónapokra és végül vannak olyan statisztikai hivatalok is, amelyek a Központi Statisztikai Hivatal felügyelőségei részére csak kivonatot állítanak össze a központi statisztikai munkatervből.

A tervek felépítése szintén különböző. Egyes hivatalok a tervben előírt munkákat szigorú időbeli sorrendben, azoknak a határidőknek alapján osztják fel, melyeket a Központi Statisztikai Hivatal terve ír elő. Magában a terv tartalmában szintén nagy hiányosságok mutatkoznak. A kerületi felügyelők részére összeállított tervek kidőgozása rendszerint az egyes kerületek sajátosságainak figyelembevételével nélkül történik. A tervek nem tükrözik vissza a statisztikai adatok hitelességének biztosítására vonatkozó intézkedéseket, alig foglalkoznak a főhatósági adatszolgáltatás másodszori ellenőrzésével

és nem írják elő, hogy a vállalatok, kerületi szervek és intézmények vezetőinek és dolgozóinak bevonásával értekezleteket kell tartani a számvitel és az adatszolgáltatás megjavítása céljából. A statisztikai hivatalok — nem egy esetben indokolatlan feladatokkal — gyakran túlterhelik a kerületi és a városi felügyelőket. A Központi Statisztikai Hivatal felügyelőseit e „feladatok” elvégzése elvonja a centralizált statisztikai munkaterv alapvető kötelezettségeinek teljesítésétől.

Különösen sok kívánnivalót hagy maga után a körzeti felügyelők munkájának tervezése. Az ellenőrzés során bebizonyosodott, hogy sok területen a kerületi felügyelők egyáltalán nem készítik el a körzeti felügyelők munkájára vonatkozólag és az utóbbiak csak egyes különálló feladatokat o'danak meg. Ott pedig, ahol dolgoztak ki tervet a körzeti felügyelők munkájára, ezek a tervek nem elég konkrétak. A tervek nem tüntetik fel a kolhozok, vállalatok és szervezetek nevét, ahol a körzeti felügyelőnek a munkát végznie kell. Ennek eredményeképpen a körzeti felügyelőket helytelenül használják fel. A felügyelők egy kolhozot vagy ipari vállalatot többször is meglátogatnak, ugyanakkor más vállalatnál huzamosabb ideig nem tesznek látogatást.

A Szovjetunió Központi Statisztikai Hivatala kerületi felügyelősei munkájának jelenlegi tervezési módszere általánosítja az élenjáró felügyelőségek munkatapasztalatait, a gyakorlatban kipróbált tervezési formákból és módszerekből indul ki.

A munka tervezésének új rendje előírja, hogy a területek, vidékek és autonóm köztársaságok statisztikai hivatalai a kerületi és városi felügyelőségek részére minden negyedév előtt legkésőbb 5 nappal, havi bontásban, negyedévi tervet kötelesek kidolgozni. A munka elvégzésének határidői időbeli sorrendben szerepelnek a tervben. Ezenkívül a fontosabb munkáknál nemcsak a munka elvégzésének határidejét, hanem a munka végrehajtásának egyes szakaszait is feltüntetik. Az ilyen terv összeállítására példa a kerületi felügyelőség következő munkaterve:

PÉLDA A KERÜLETI FELÜGYELŐSÉG 195... ÉVI... NEGYEDÉVI MUNKATERVÉRE

A munka megnevezése	A beszámolójelentési űrlap száma vagy az okmány megnevezése	Mely időszakra	A statisztikai hivatalba való beküldés határideje
1	2	3	4
Beszámolójelentés a munkások és alkalmazottak létszámáról és a béralapról a Közp. Stat. Hiv. kerületi felügyelőisége területén	51-t minta	havi	1
Beszámolójelentés az önálló étkezdék áruforgalmáról	típusminta a helyi szervezetek részére	havi	4
Beszámolójelentés a kolhozok állattenyésztésének helyzetéről	24. minta	havi	4
Beszámolójelentés azon ipari vállalatok bruttó termeléséről, amelyek a Közp. Stat. Hiv. kerületi felügyelőiségének tartoznak küldeni beszámolójelentést	T-1-p minta	havi	5
A foszforbánya lakóházépítkezésével kapcsolatos beruházásokra vonatkozó 21. sz. minta kitöltése helyességének ellenőrzése	Ellenőrzési okmány	november	6
Beszámolójelentés a mechanikus népmozgalomról	„A” minta	havi	7

A kerületi felügyelőségek terve a Szovjetunió Központi Statisztikai Hivatala centralizált tervében előírt munkákat, valamint a területek, határterületek és autonóm köztársaságok statisztikai hivatalai által kitűzött feladatokat foglalja magában.

A kerületi és városi felügyelőségek részére kidolgozott negyedévi tervekben az egyes kerületek és városok gazdasági sajátosságait feltétlenül figyelembe kell venni.

A kerületi és városi felügyelők részére a terveket úgy kell összeállítani, hogy azok a kerület vagy város számvitelének és adatszolgáltatásának megjavításával kapcsolatos munkálatokra megfelelő időtartalmúkat biztosítsanak.

A statisztikai hivatalok egyes munkatársainak olyan értelmű javaslatai, hogy a kerületi és városi felügyelők részére olyan tervet kell összeállítani, amely a feladatokat majdnem minden napra előírna, nem helyesek. Az ilyen tervezés bürokratikus és az ügy szempontjából rendkívül káros lenne, nem is szólva arról, hogy teljesen kivihetetlen. A kerületi, vagy városi felügyelő a dolgozók küldöttei kerületi és városi tanácsa végrehajtó bizottságának egyes osztályain és a többi kerületi, falusi és városi szervezetekben, falusi szovjetekben, kolhozokban, gép- és traktorállomásokon, állami gazdaságokban, vállalatoknál, építkezéseknél és intézményeknél köteles rendszeresen ellenőrizni a számviteli és a beszámolás minőségét. Biztosítani kell az időben történő és megbízható adatszolgáltatást, gyökerestül ki kell irtania a vállalatok és szervezetek beszámolójelentéseiből a pontatlan számbavételt és a jogtalan hozzátoldásokat. A kerületi (városi) felügyelőre hárul a falusi szovjetek gazdasági vántartó könyveinek és feljegyzéseinek helyes vezetése feletti rendszeres felügyelet és ellenőrzés, a kormány által jóvá nem hagyott törvénytelen adatszolgáltatások feltárása és megszüntetése, a kerület, város gazdaságára és kultúrájára vonatkozó statisztikai adatok rendszerbe foglalása. A kerületi felügyelő a kerületi (városi) szervezeteket, vállalatokat és intézményeket utasításokkal köteles ellátni, szükség esetén pedig az említett szervek dolgozóinak bevonásával a számviteli és statisztikai folyó munkák egyes kérdéseinek megvitatására értekezletet köteles összehívni, a számviteli dolgozókat pedig adatszolgáltatási munkájuk megjavításában köteles támogatni. Mindezek a munkák a kerületi és városi felügyelők közvetlen kötelességei. A felügyelőknek maguknak kell megtervezniük ezeket a munkákat, a kerületi és városi munkák konkrét viszonyaihoz alkalmazkodva. A statisztikai hivataloknak viszont azt kell ellenőrizniük, hogyan hajtja végre a kerületi felügyelő a rábízott teendőket. Magától értetődik, hogy az ilyen ellenőrzést kötelezően és rendszeresen kell végezni.

Figyelembe kell venni azt is, hogy a felügyelőség negyedévi munkaterve nem foglalhatja magában mindazokat a munkákat, amelyeket a felügyelőségnek a negyedév folyamán végre kell hajtania. Az év folyamán előfordulhatnak olyan munkák is, amelyekre az évi és negyedévi tervek nem terjednek ki és amelyeket a Szovjetunió Központi Statisztikai Hivatalának vagy a szövetségi köztársaságok statisztikai hivatalainak külön utasításai alapján kell végrehajtani.

Ebből következik, hogy a kerületi és városi felügyelőknek sokkal részletesebb és konkrétabb terveket kell összeállítaniuk, mint az a negyedéves terv, melyet a statisztikai hivataltól kapnak.

A Szovjetunió Központi Statisztikai Hivatala kerületi és városi felügyelői az ilyen terveket a tárgyhónap kezdete előtt 2 nappal kötelesek kidolgozni. A felügyelő a havi tervben, az egyes anyagok beküldési határidőnek

felsorolása mellett, feltünteti a közbeeső határidőket (az egyes munkák teljesítésének időszakait), valamint a munkát végrehajtó személyt — a felügyelőség statisztikusát, a körzeti felügyelőt vagy saját magát. A kerületi felügyelőség havi munkatervének összeállítását mutatja a következő példa:

**PÉLDA A KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL
KERÜLETI FELÜGYELŐSÉGENEK NAPTÁRI MUNKATERVÉRE**

A munka megnevezése	A beszámoló-jelentés mintájának száma vagy az okmány megnevezése	A munka elvégzésének időszaka	A stat. hiv.-ba való beküldés határideje	A végrehajtó személy megjelölése	A tényleges végrehajtás napja
1	2	3	4	5	6
Beszámolójelentés a Közp. Stat. Hiv. kerületi felügyelő-sége hatáskörébe tartozó munkások és alkalmazottak létszámáról és munkabéralapjáról.	51—t minta	X. 31— XI. 1.	1	Kerületi felügyelő	
Az önálló étkezdék áruforgalmára vonatkozó beszámoló-jelentések beérkezése, ellenőrzése és a kerületi kimutatások összeállítása, valamint annak ellenőrzése, hogy az egyes szervezetek az áruforgalomra vonatkozó jelentéseiket idejében küldik-e be a Stat. Hivatalhoz.	tipusminta a helyi szervezetek részére	1—2	4	Kerületi felügyelő, körzeti felügyelők, statisztikus	
A kolhozok állattenyésztésére vonatkozó beszámoló-jelentések átvétele és ellenőrzése; kerületi kimutatás összeállítása a kolhozokról.	24. sz. minta	1—3	4	Kerületi felügyelő, statisztikus, körzeti felügyelő	

A kerületi felügyelőség részére kidolgozott globális terven kívül a felügyelő a tervezett hó elejéig a körzeti felügyelők részére — azok bevonásával — naptári tervet állít össze. A körzeti felügyelő terve előírja a hónap folyamán elvégzendő feladatokat, a végrehajtási határidő feltüntetésével. A tervben pontosan fel kell tüntetni minden állami gazdaságot, kolhozot, falusi szovjetet, vállalatot, és a számbavétel tárgyát képező minden egyéb intézményt, ahol a felügyelőnek munkája során meg kell fordulnia.

Fel kell tüntetni azt is, hogy a felügyelőnek mi a konkrét teendője ezekenél a vállalatoknál és szervezeteknél. Az erre vonatkozó terv mintáját az 1069. oldalon közöljük.

A tervezés új rendje előírja, hogy a statisztikai hivatalok megközelítő negyedévi munkatervet és tervmintát dolgozzanak ki a területi és a városi felügyelőiségek részére és hogy a kerületi vagy a városi felügyelő megközelítő havi terveket dolgozzon ki saját maga részére, valamint a körzeti felügyelők részére (lásd a cikk mellékletét). A megközelítő tervek nem foglalják magukban mindazokat a problémákat, amelyek a felügyelőiségek munkája során felmerülhetnek.

A kerületi és városi felügyelőiségek munkaterveiben különösen nagy gondot kell fordítani a beszámolósi adatok hitelességének emelésére. Egyes vállalatoknál, kolhozoknál, gépállomásoknál, építkezéseknél stb. még mindig előfordulnak olyan államelénes cselekmények, mint megbízhatatlan adatok felhasználása a beszámoló-jelentések összeállításához, a terv teljesítéséhez való „jogtalan hozzátoldások“. Az állami feyelem megbontói ellen vívott

kerülhetetlen harc, a jogtalan hozzátoldások és az adatszolgáltatás egyéb eltörzítésainak gyökeres kiirtása, a beszámolási adatok teljes hitelességének biztosítása az állami statisztikai szervek legfontosabb feladata.

**PÉLDA A KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL KÖRZETI FELÜGYELŐJENEK
NAPTARI TERVÉRE 195... ÉV... HONAPRA**

A munka megnevezése, a beszámolójelentés mintaszáma, vagy az okmány megnevezése	Hol végzik a munkát	A munka végrehajtásának időszaka	A ker. felügyelőséghez való bektüldés határideje	Megjegyzés a tényleges végrehajtásról	A munka értékelése
1	2	3	4	5	6
Az állattenyésztésre vonatkozó 24. sz. beszámolójelentés ellenőrzése (összehasonlítása az elsődleges okmányokkal) és tanácsadás a kolhoz számviteli dolgozói részére	Malenkovról elnevezett kolhoz	1	—		
U. a.	M. Gorkijról eln. kolhoz	2	—		
Annak ellenőrzése, hogy az önálló étkezdék árforgalmára vonatkozó beszámolójelentés idejében érkezik-e be a kerületi felügyelőséghez	Foszforbánya	2	—		
U. a.	Mezőgazd. technikum	2	—		
A polgárok ki- és bejelentőlapjai szelvényeinek minőségi ellenőrzése. Azok idejében való bektüldésének ellenőrzése	Pjerovi falusi szovjet	3	—		
Az állattenyésztésre vonatkozó 24. sz. minta adatai hitelességének ellenőrzése az állatok természetes mérték-egységekbe való átszámításával	„Bolshevik“ kolhoz	5—6	—		
A népmozgalmi adatokra vonatkozó jegyzőkönyvmásolatok idejében való megküldésének és minőségének ellenőrzése	Dimitrovi falusi szovjet	10	—		
A munkások és alkalmazottak létszámára valamint a béralapra vonatkozó 22. sz. minta szerint összeállított beszámolójelentés minőségi ellenőrzése és annak idejében való bektüldésének ellenőrzése	Dimitrovi falusi szovjet	10	—		

A kerületi és a városi felügyelőknek teljes mértékben biztosítani kell az összes beszámolási adat hitelességét, gondos ellenőrzés alá kell vetniök a vállalatoktól, szervezetektől és intézményektől beérkező beszámolójelentéseket és állandó munkát kell végezniök a vállalatok számvitelének és adatszolgáltatásának megjavítása érdekében.

A kerületi és városi felügyelőségek munkatervében feltétlenül elő kell írni a felügyelőségek által összegyűjtött statisztikai anyag elemzését. A felügyelőknek a népgazdaságban rejlő tartalékok feltárásával kapcsolatos kérdésekkel bővebben kell foglalkozniök, idejében kell jelezniök a tervteljesítés folyamán esetleg felmerült hiányosságokat és rá kell mutatniök az élenjáró tapasztalatokra.

A tervteljesítés bolsevik ellenőrzése kipróbált fegyver a tervteljesítésért és a dolgozók felelősségérzetének emeléséért folytatott harcban. A statisztikai hivataloknak rendszeresen ellenőrizniök kell a kerületi és városi felügyelők tervének teljesítését, az utóbbiaknak pedig a körzeti felügyelők tervének teljesítését kell ellenőrizniök. A végrehajtás helyesen megszervezett ellenőrzése arra ösztönzi az embereket, hogy pontosabban végezzék kötelességüket, és elősegíti a hiányosságok időben való feltárását és kiküszöbölését.

A „SZOCIALISTA STATISZTIKA KÖNYVTÁRA”

című sorozat harmincegyedik számaként

m e g j e l e n t

A. JA. BOJARSZKIJ és P. P. SUSERIN

NÉPESSÉGI STATISZTIKA

című munkája.

A könyv ismerteti a népességi statisztika elméleti alapjait, tárgyát, a népességi folyamatok vizsgálatának módszertani alapelveit. Tárgyalja a kapitalizmus népesedési törvényét, a viszonylagos túlnépesedés törvényét az imperializmus korszakában. Részletesen foglalkozik a szocialista társadalom népesedési törvényével. Tárgyalja továbbá a népesség összetételét és elhelyezkedését a kapitalizmusban, valamint a népesség összetételét és területi megoszlását a szocializmusban. Behatóan foglalkozik a népesség reprodukciójának kérdéseivel és ennek keretében a népesség átlagos lélekszámával, az élveszületési, halálozási arányszámokkal, a természetes szaporodás arányszámával, a házasságkötések arányszámával, a népesség kor és nem szerinti megoszlásával, a születési és halálozási arányszámok alakulásával a kapitalista országokban, a Szovjetunió népességének reprodukciójával, stb. Ismerteti a szovjet népszámlálások történetét, megszervezésük és lebonyolításuk módját, a népmozgalmi statisztika problémáit, a népesség reprodukciós rendje mutatószámait, a népességstatisztikai számításokat és végül a reakciós polgári népesedési elméletek részletes bírálatát adja.

Bojarszkij és Suserin könyve nélkülözhetetlen segítséget nyújt munkájukban nemcsak a népességstatisztikusoknak, egészségügyi statisztikusoknak és a statisztikát tanuló egyetemi és főiskolai hallgatóknak, hanem témája fontosságánál fogva a közgazdászoknak, gazdasági földrajzzal és gazdaságtörténettel foglalkozóknak is.

Ára: kötve 50.—, füzve 45.— Ft

Kapható: az Állami Könyvterjesztő Vállalat könyvesboltjaiban